
สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2*

THE CURRENT CONDITIONS, EXPECTED CONDITIONS, AND NEEDS
FOR ACTIVE LEARNING MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER THE
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2"

นัยยะนันท์ ชุมบัวจันทร์

Naiyanan Chumbuachan

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Buddhist Educational Administration Faculty of Education,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: naiyanan71@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ (1) สภาพปัจจุบัน (2) สภาพที่คาดหวัง และ (3) ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีหลายระยะ (Multi-Phase Mixed Method) กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 254 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

* Received 25 May 2025; Revised 15 June 2025; Accepted 16 June 2025

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

2) สภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่ามีค่าสูงที่สุดในด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า โรงเรียนยังมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่คาดหวังในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงควรส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, สภาพที่คาดหวัง, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The objective of this research was to study and analyze (1) the current conditions, (2) the expected conditions, and (3) the needs for active learning management in schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. A multi-phase mixed methods research design was employed. The target groups included 254 school administrators and academic teachers, as well as 15 experts. The research instruments consisted of questionnaires and interview forms. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that:

1) The current condition of active learning management in schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 was at a moderate level.

2) The expected condition was at the highest level.

3) The greatest need for active learning management was in the area of active learning lesson planning.

The results indicate a significant gap between the current and expected conditions of active learning management. Therefore, it is essential to promote and support teachers in developing the capacity to implement active learning effectively.

Keywords: Active Learning Management, Expected Conditions, Needs Assessment

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวคิด การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ควบคู่กับการส่งเสริม ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งเน้นการร่วมมือของครูในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ และพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560; Stoll, 2010) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ของครูกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Hord, 2009) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพย่อมสะท้อนถึงคุณภาพของนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาครูให้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นสิ่งจำเป็น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระดับปฐมวัยและขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการส่งเสริมทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์ และ การใช้เทคโนโลยี (วิจารณ์ พานิช, 2556; น้ำทิพย์ งามอาภาวิชัย, 2559) อย่างไรก็ตาม รายงานผลการดำเนินงานของเขตพื้นที่ฯ ระบุว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังถูกนำไปใช้ในระดับต่ำ และยังขาดกลไกที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

และการขับเคลื่อนนโยบายยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2561)

จากบริบทดังกล่าว การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการ จำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพและความสุขอย่างยั่งยืน

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นแนวทางใน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการทางการศึกษา และเอื้อต่อ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้เรียน อันนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีหลายระยะ (Mixed Methods) ตามแนวทางของ Creswell (2014) โดยประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างมีลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 188 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายตามตารางขนาดตัวอย่างของ

Krejcie และ Morgan (1970) ซึ่งเป็นแนวทางมาตรฐานที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ จำนวน 127 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ รวมทั้งสิ้น 254 คน

สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เพื่อคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยอ้างอิงจากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553; Creswell, 2014) มีการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม 4 ด้านของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 1) ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ

ตอนที่ 3: ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.60–1.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนอกเขตพื้นที่ (สพป.นครศรีธรรมราช เขต 1) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.943 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในระดับสูงมาก มีความสอดคล้องภายในที่ดีและเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัยหรือการประเมินผล (Best, 1977; บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) พัฒนาขึ้นจากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Cohen, Manion, & Morrison, 2018) โดยมีการจัดแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2: สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกเป็น

4 ด้านตามโครงสร้างเดียวกับแบบสอบถาม

ตอนที่ 3: แนวทางการพัฒนาเครื่องมือผ่านการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาคุณูปการเพื่อความเหมาะสม ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนจำนวน 127 โรงเรียน โดยส่งแบบสอบถามถึงผู้ตอบ โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 254 คน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลเป็นประเด็นตามหัวข้อสัมภาษณ์แล้วสรุปสาระสำคัญ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณผ่านเครื่องมือแบบสอบถาม ซึ่งจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน และได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนจำนวน 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 1 ของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลอย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1. แสดงจำนวน และค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานวิชาการ ระดับการศึกษา

(n=254)

สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการดำรงตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	127	50
ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ	127	50
วิทยฐานะ		
ไม่มีวิทยฐานะ	15	05.91
ชำนาญการ	60	23.62
ชำนาญการพิเศษ	179	70.47
ประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานวิชาการ		
น้อยกว่า 5 ปี	47	18.50
5 – 10 ปี	102	40.16
มากกว่า 10 ปี	105	41.34
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	74	32.28
ปริญญาโท	179	67.33
ปริญญาเอก	1	0.39
รวม	254	100.00

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานวิชาการ และระดับการศึกษา พบว่า:

สถานภาพการดำรงตำแหน่ง: ผู้ตอบประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวนเท่ากัน คือจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

วิทยฐานะ: ผู้ตอบส่วนใหญ่อยู่ในระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 70.47 ขณะที่ผู้ที่ไม่มีความรู้วิทยฐานะมีจำนวนเพียง 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.91

ประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานวิชาการ: กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีประสบการณ์ในการรับผิดชอบงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 41.34 ขณะที่กลุ่มที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50

ระดับการศึกษา: ส่วนมากของผู้ตอบจบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 67.33 ในขณะที่มีผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.39

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้เครื่องมือทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น เพื่อวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ได้นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา และยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเหมาะสมต่อไป โดยมีผลการวิจัยดังนี้

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวม

(n=254)

ด้านที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.72	0.58	ปานกลาง	1
2	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.59	0.55	ปานกลาง	3
3	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.65	0.55	ปานกลาง	2

ด้าน ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
4	การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.59	0.51	ปานกลาง	4
	ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	2.64	0.38	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2. ของสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.64$, S.D.=0.38) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า สูงสุดคือ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.72$, S.D.=0.58) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.65$, S.D.=0.55) และต่ำสุดคือ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.59$, S.D.=0.51)

2) สภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวม

(n=254)

ด้าน ที่	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพที่คาดหวัง			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.82	0.25	มากที่สุด	4
2	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.89	0.22	มากที่สุด	1
3	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.86	0.23	มากที่สุด	2
4	การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.83	0.31	มากที่สุด	3
	ค่าเฉลี่ยของภาพรวม	4.85	0.25	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3. พบว่า สภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D.= 0.25) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน โดยพบว่า สูงสุดคือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.89$, S.D.= 0.22) รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.86$, S.D.= 0.23) และต่ำสุดคือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.25)

3) ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ตารางที่ 4 การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	D	I	PNIModified (I - D) /D)	ลำดับ
1. การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.72	4.82	0.772	4
2. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.59	4.89	0.888	1
3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.65	4.86	0.834	3
4. การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	2.59	4.83	0.865	2
รวม	2.64	4.85	0.837	

จากตารางที่ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีข้อกำหนด PNImodified ในแต่ละด้านระหว่าง 0.888 - 0.772 ตามลำดับจากสูงสุดถึงต่ำสุด การจัดอันดับ PNImodified โดยรวม = 0.837

ผลการวิจัยพบว่า $PNIModified$ มีค่าสูงสุด อันดับแรก คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.888) ลำดับที่สอง คือ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.865) ลำดับที่สาม คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.834) ลำดับที่สี่ คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.772) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามด้วย การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และต่ำที่สุดคือ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง ปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการออกแบบและการจัดการ ซึ่งแม้จะได้รับคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง อันแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการออกแบบและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกให้มีความสอดคล้องกับหลักการที่แท้จริง รวมถึงความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ในส่วนของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า อาจยังขาดความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาและกระบวนการ รวมถึงยังไม่มีมีการประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียนและสถานการณ์ของแต่ละโรงเรียน ส่วนในด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สามารถสะท้อนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง และขาดการพัฒนาวิธีประเมินผลที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยังอาจพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ ขาดการฝึกอบรมหรือการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนาและปรับใช้แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สถาพร พุทธิพิบูล (2555) ที่ระบุว่า “การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้น และแนะนำการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า ส่งผลให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา ถิ่นใหญ่ (2566) ซึ่งศึกษาการพัฒนาารูปแบบ

การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะครูในทุกมิติ อีกทั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Meyers และ Jones (Meyers & Jones) (1993) ที่อธิบายว่า "การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็น และแก้ปัญหาขณะลงมือทำกิจกรรม ซึ่งต้องมีการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริง" ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการออกแบบกิจกรรม การเขียนแผน การจัดการชั้นเรียน และการวัดผลอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบโจทย์ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2. ผลการศึกษาสภาพที่คาดหวังของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการเขียนแผนการเรียนรู้ ที่มีการวางโครงสร้างและแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง การดำเนินการในด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและครูทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน ในขณะที่การประเมินผลก็มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ช่วยให้สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ได้ตรงประเด็นและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น สำหรับการออกแบบการเรียนรู้ มีความพยายามในการปรับใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนในแต่ละระดับ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการเรียนรู้ แนวโน้มเหล่านี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข (2561) ที่เสนอว่า การเรียนรู้เชิงรุกช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการค้นคว้า สรุปลองค์ความรู้ การเขียน การอภิปราย และการ

นำเสนอ ซึ่งเป็นการพัฒนาองค์รวมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย ยูภาลัย มะลิซ้อน (2563) ที่ระบุว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีระดับความคาดหวังต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูงสุด และยังตรงกับงานวิจัยของ Carter และ Hogan (2013) ที่เน้นถึงผลลัพธ์ของการบูรณาการการเรียนรู้แบบเชิงรุกร่วมกับการประเมินผลในชั้นเรียนว่า สามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการประเมินตนเองของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากผลการวิจัย พบว่า ความจำเป็นเร่งด่วน (PNImodified) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก โดยมีลำดับค่าจากมากไปหาน้อยดังนี้ มี การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.888) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.865) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.834) และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.772) ตามลำดับ ผลลัพธ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนในสังกัดให้ความสำคัญอย่างมากกับกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านของการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ก็มีความสำคัญไม่น้อย เพราะเป็นเครื่องมือในการสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ และนำไปสู่การปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่วนการจัดการเรียนรู้และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ แม้จะมีค่าความจำเป็นในลำดับถัดมา แต่ก็ยังอยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาในทุกมิติของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้เชิงรุกและหลักการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ข้อค้นพบนี้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย ยูภาลัย มะลิซ้อน (2563) ซึ่งศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัด สพป.มหาสารคาม เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนของครูเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (PNImodified = 0.738) การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ (0.718) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือปฏิบัติจริง (0.687) การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง (0.661) นอกจากนี้ ยัง

สนับสนุนข้อค้นพบจากงานวิจัยของ จิรภา อรรถพร (2557) ซึ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ครอบคลุมการค้นคว้าหาความรู้ การตั้งคำถาม การระดมความคิดเห็น การสังเกต และการสะท้อนคิด (reflection) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ ซู เว่ยหนิง (Wei-Ning Hsu) (2015) ยังสะท้อนถึงแนวโน้มของการเรียนรู้เชิงรุกในมิติของการประยุกต์ใช้กับระบบการเรียนรู้ของเครื่อง (active learning in machine learning) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับการเลือกข้อมูลจากชุดที่ยังไม่มีการติดป้ายกำกับ (unlabeled data) โดยอาศัยหลักการจากมนุษย์ในการกำหนด "คำถามที่ควรให้คำตอบ" ถือเป็นอีกมิติหนึ่งของการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2” พบว่า: สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น มีค่าสูงที่สุดในด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (0.888)

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความต้องการพัฒนาอย่างชัดเจนในทุกมิติของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในด้านการเขียนแผน การประเมินผล การจัดการเรียนรู้ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม

การเรียนรู้มากขึ้น

2.ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: ควรสนับสนุนให้ครูออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

แบบใช้การแก้ปัญหา (Problem-based Learning)

3.ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก: ควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้ ทักษะระดับสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และการสังเคราะห์

4.ด้านการวัดและประเมินผล: ควรส่งเสริมการใช้ เครื่องมือประเมินตามสภาพจริง เช่น แฟ้มสะสมงาน แบบบันทึกตนเอง และการสะท้อนคิดจากผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. พัฒนาระบบประเมินผลที่แม่นยำและรอบด้าน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3. ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศทางวิชาการ หรือวัฒนธรรมองค์กร

2. ควรพัฒนางานวิจัยที่เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉพาะในด้านการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และแนวทางบูรณาการที่ทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

จิรภา อรรถพร. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(4), 122–136.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พรทิพย์การพิมพ์.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2561). *การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การเรียนรู้เพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สถาพร พฤษพิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (QUALITY OF STUDENTS DERIVED FROM ACTIVE LEARNING PROCESS). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว*, 1(1), 5.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2561). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2561*. ผู้แต่ง.
- อลิษา ถิ่นใหญ่. (2566). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.
- Carter, F. L., & Hogan, P. T. (2013). Integrating active learning and assessment in the accounting classroom. *Journal of Instructional Pedagogies*, 1(1), 1–16.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Hord, S. M. (2009). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning* (pp. 40–42). Corwin Press.
- Hsu, W.-N., & Lin, H.-T. (2015). Active learning by learning. *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 29(1).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. Jossey-Bass.

Stoll, L. (2010). *Professional learning community*. Open University Press.
